

LIETUVOS RESPUBLIKOS
AKCIZŲ ĮSTATYMO NR. IX-569 10, 21, 62, 67 IR 68 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos akcizų įstatymo Nr. IX-569 10, 21, 62, 67 ir 68 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas, siekiant mažinti administracinę naštą. Įstatymo projektu siūloma atsisakyti prievolės mokesčių administratoriui pateikti inventorizacijos aktą, naujo akcizų tarifo įsigaliojimo dieną inventorizavus didmeninėje prekyboje turimus etilo alkoholio ir alkoholinių gėrimų, apdoroto tabako bei kaitinamojo tabako produktų likučius.

Atsižvelgiant į teisėkūros ekonomiško principą, Įstatymo projektu kartu siūlomi ir kiti su reguliavimo dalyku susiję pakeitimai, taip mažinant teisės akto keitimų skaičių:

- siekiant užtikrinti teisinio reguliavimo nuoseklumą bei sistemiškumą, siūloma elektroninių cigarečių skysčiui nustatyti analogišką teisinį reguliavimą, koks šiuo metu taikomas etilo alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams, apdorotam tabakui bei kaitinamojo tabako produktams, – t. y. nustatyti prievolę naujo akcizų tarifo įsigaliojimo dieną perskaičiuoti akcizus už didmeninėje prekyboje turimus elektroninių cigarečių skysčio likučius, juos inventorizuoti ir sumokėti akcizų skirtumą. Tokiu būdu suvienodinus teisinį reguliavimą dėl akcizų už atsargas perskaičiavimo, būtų mažinama valstybės biudžeto pajamų iš akcizų praradimų tikimybė;

- siekiant teisinio aiškumo, siūloma nustatyti, kad muitinė kontroliuoja akcizų už neteisėtai įvežtas prekes sumokėjimą.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Mokesčių politikos departamento (direktorė Jūratė Laurikėnaitė, tel. +370 604 59 101) Netiesioginių mokesčių skyriaus (vedėja Jolanta Poškevičienė, tel. +370 690 32 021) vyriausioji specialistė Lina Kažemėkienė (tel. +370 690 31 968).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Pagal šiuo metu galiojančias Akcizų įstatymo nuostatas, asmenys, kuriems naujo akcizų tarifo įsigaliojimo dieną atsiranda prievolė inventorizuoti didmeninėje prekyboje turimus etilo alkoholio ir alkoholinių gėrimų, apdoroto tabako bei kaitinamojo tabako produktų likučius, privalo per 5 darbo dienas nuo naujo tarifo įsigaliojimo dienos pateikti mokesčių administratoriui inventorizacijos aktą.

Taip pat nustatyta, kad tais atvejais, kai padidinami akcizų tarifai etilo alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams, apdorotam tabakui bei kaitinamojo tabako produktams, didmenine prekyba šiais produktais užsiimantiems ūkio subjektams nustatyta prievolė inventorizuoti šių produktų likučius ir sumokėti susidariusį akcizų skirtumą. Tačiau tokia prievolė nenustatyta už nuosavybės teise priklausančių elektroninių cigarečių skystį didmenine prekyba užsiimantiems ūkio subjektams.

4. Įstatymo projekte siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projekte, siekiant sumažinti mokesčių mokėtojams tenkančią administracinę naštą, siūloma, atlikus Akcizų įstatymo 10 straipsnio 9 dalies ir 67 straipsnio 6¹ dalies pakeitimus, atsisakyti prievolės pateikti mokesčių administratoriui inventorizacijos aktą, naujo akcizų tarifo įsigaliojimo dieną inventorizavus didmeninėje prekyboje turimus apdoroto tabako, etilo alkoholio ir alkoholinių gėrimų bei kaitinamojo tabako produktų likučius.

Pažymėtina, kad minėtų produktų likučius mokesčių mokėtojai turi fiksuoti savo apskaitos registruose, todėl inventorizacijos akto pateikimas kaip atskiras veiksmas laikytinas pertekliniu. Be to, vadovaujantis Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo nuostatomis, inventorizacijos aktas būtų pateikiamas Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos jos prašymu.

Taip pat, siekiant suvienodinti teisinį reguliavimą dėl akcizų už atsargas perskaičiavimo, taip mažinant valstybės biudžeto pajamų iš akcizų praradimų tikimybę, Įstatymo projekte siūloma nustatyti analogišką tvarką, kokia šiuo metu taikoma etilo alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams, apdorotam tabakui bei kaitinamojo tabako produktams, nustatant prievolę naujo akcizų tarifo įsigaliojimo dieną perskaičiuoti akcizus už didmeninėje prekyboje turimus elektroninių cigarečių skysčio likučius, juos inventorizuoti ir sumokėti akcizų skirtumą. Atitinkamai siūloma papildyti Akcizų įstatymą 62 straipsnio 2¹ dalimi ir 68 straipsnio 5 dalimi.

Pažymėtina, kad elektroninių cigarečių skystis yra vienintelė iš akcizais apmokestinamų prekių, kuri didmeninėje prekyboje gali būti kaupiama reikšmingais kiekiais, nes kitose akcizais apmokestinamų prekių kategorijose atsargų kaupimas siekiant sumokėti mažiau mokesčių tarifui didėjant yra apribotas nustatant privalomą inventorizaciją (etilo alkoholio ir alkoholinių gėrimų, apdoroto tabako, kaitinamojo tabako produktų) arba dėl prekių ypatumų įsigyti didesnę kiekį kaupimo tikslais yra sudėtinga arba brangu (degalų, šildymo kuro ir kitų energinių produktų atveju).

Finansų ministerijos duomenimis, nuo 2025 m. sausio 1 d. ženkliai (2,5 karto) padidinus akcizų tarifą elektroninių cigarečių skysčiui, dėl kurio vienkartinė elektroninė cigaretė turėjo pabrangti 0,92 euro, 2024 metų gruodžio mėnesį, prieš numatomą akcizų didinimą, elektroninių cigarečių skysčio pardavėjai (akcizų mokėtojai) įsigijo didelį kiekį – vienų metų pardavimų apimties – atsargų, taip siekdami mokesstinės naudos išvengdami didesnio akcizų sumokėjimo. Dėl šio atsargų kaupimo biudžetas 2025 metais negavo apie 17 mln. eurų akcizų pajamų. Egzistuoja rizika, kad nesiimant veiksmų, kuriais būtų siekiama apriboti galimybę kaupti atsargas, jų kaupimas didinant akcizus išliktų, o tai mažintų biudžeto pajamas.

Taip pat, atsižvelgiant į Akcizų įstatymo 3 straipsnio 22³ dalyje nustatytą neteisėto įvežimo sąvoką ir siekiant teisinio aiškumo, Įstatymo projektu siūloma papildyti Akcizų įstatymo 21 straipsnio 2 dalį ir nustatyti, kad muitinė kontroliuoja akcizų už neteisėtai įvežtas prekes sumokėjimą.

5. Galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir priemonės, kurių reikia imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projekto priėmimas įtakos kriminogeninei situacijai, korupcijai neturės.

7. Įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Atsisakius prievolės pateikti mokesčių administratoriui inventorizacijos aktą, naujo akcizų tarifo įsigaliojimo dieną inventorizavus didmeninėje prekyboje turimus etilo alkoholio ir alkoholinių gėrimų, apdoroto tabako bei kaitinamojo tabako produktų likučius, mažės administracinė našta tiek mokesčių administratoriui, tiek verslui.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymo projektą, pakeisti ar priimti naujų įstatymų nereikės.

10. Ar Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte nėra naujai apibrėžiamų sąvokų.

11. Ar Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos

konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projekto nuostatos neprieštarauja Europos Sąjungos dokumentams ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijai.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymui įgyvendinti Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininkas iki 2027 m. birželio 30 d. turės priimti įgyvendinamuosius teisės aktus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Priėmus Įstatymo projektą, papildomų lėšų nereikės. Nustačius prievolę naujo akcizų tarifo įsigaliojimo dieną perskaičiuoti akcizus už didmeninėje prekyboje turimus elektroninių cigarečių skystčio likučius, juos inventorizuoti ir sumokėti akcizų skirtumą, būtų užtikrintas pajamų iš padidinto akcizų tarifo surinkimas į valstybės biudžetą.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Akcizai“, „akcizų tarifai“, „elektroninių cigarečių skystis“, „inventorizacija“, „inventorizacijos aktas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.
